

21.03.2024

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1843
Toplantı Tarihi/Sayısı : 26.12.2023/222
Karar Numarası : 2023/1089
Başvuran : M. S. Ş.
Başvuran Vekili : Av. E. Y.
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : -
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Kartal Belediyesinde siyasi görüş temelinde ayrımcı muameleye maruz kalındığı iddiasına ilişkindir.

II. İDDİA VE TALEP

2. Başvuran vekili, müvekkilinin Kartal Belediyesinde şoför kadrosunda çalışmakta olduğunu, 2009 yerel seçimlerinde farklı bir siyasi partinin seçimi kazanması sonrasında Kartal Belediyesi yönetiminde söz konusu değişikliğin olumsuz etkilerinin görülmeye başladığını, bu süreçte yönetim tarafından birçok noktada siyasi düşünce temelli ayrımcı muamelelerde bulunulduğunu, yeni yönetim tarafından önceki yönetim döneminde işe alınmış kamu görevlileri ve işçilerin adeta düşman gibi görülerek farklı muamelelerde bulunulduğunu, önceki dönemde işe alınmış olan müvekkilinin ve diğer birçok personelin daha atıl pozisyonlarda görevlendirildiğini, eski dönemde alınan işçilerin hiçbir surette otobüs şoförlüğünde çalıştırılmadığını, kamyon şoförlüğü gibi gözden uzak işlerde çalıştırılarak ayrımcılık yapıldığını, eski yönetim tarafından işe alınmış olan işçilere son dokuz yıl boyunca hiç fazla mesai yaptırılmadığını, bu işçilerin ek gelir/prim elde etmesinin engellendiğini, yapılan fazla mesailerin tamamını yeni yönetim tarafından işe alınan şoförlerin aldığını, görevlendirme kayıtları, puantaj kayıtları ve maaş bordroları üzerinde yapılacak basit bir inceleme sonucunda ayrımcı muamelelerin ortaya çıkacağını, işçilerinin üye olduğu sendikaya ödenecek aidatlarda müvekkili ve müvekkili gibi eski yönetim döneminde işe girmiş olan işçilerden tam oranda aidat talep edilirken yeni yönetim döneminde işe girmiş olan işçilerden 1/3 oranında aidat talep edildiğini, özel şirket çalışanlarının belediye nezdinde kadrolu memur statüsündeki personellerin amiri konumuna getirildiğini iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesi şöyledir:

"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır."

4. Anayasa'nın "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Hâkimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. ..."

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve kapsam" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir."

6. 6701 sayılı Kanun'un "Kurumun görevleri" başlıklı 9'uncu maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) ... f) İnsan hakları ihlallerini resen incelemek araştırmak karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek; g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek; ... i) Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek ..."

7. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.

(...)

(9) İşleme konulmayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir. "

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Başvuru konusu teşkil etmeyecek işlem ve kararlar” başlıklı 40’inci maddesi şöyledir:

“(1) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.”

9. Mezkûr Yönetmelik’in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48’inci maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, ... ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, ... yönlerinden incelenir. (...)”

10. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı, insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Bununla birlikte başvuru, Kartal Belediyesi yönetiminde yaşanan değişikliklerle eski yönetim

döneminde işe alınan kişilerin daha atıl pozisyonlarda görevlendirildiği, fazla mesai yapmalarının engellenerek eski yönetim döneminde işe alınan kişilerin ek gelir/prim elde etmesinin engellendiği, eski yönetim döneminde işe alınan kişilerden daha fazla sendika üyelik aidatı alınarak ayrımcılık yapıldığı iddialarına ilişkindir.

14. Başvuru dilekçesi ve ekleri incelendiğinde, söz konusu iddialarla ilgili olarak 4857 sayılı İş Kanunu'na göre dava şartı olan arabulucuya başvuru şartının sağlandığı, İstanbul Anadolu 8. İş Mahkemesinde dava açıldığı ve ayrımcılık tazminatı talep edildiği anlaşılmıştır.

15. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde; yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasıyla ilgili hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır.

16. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde, yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler ile yargı organlarında görülmekte olan uyuşmazlıkların Kurumun görev alanına girmeyeceği düzenlenmiştir.

17. Başvuru dilekçesi yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu iddia ve talebin yargıya intikal ettiği ve yargı organlarında görülmekte olduğu, yargılama yapma görevinin münhasıran mahkemelere ait olduğu, 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 40'inci maddesi gereği başvuru konusu teşkil etmeyecek işlemler arasında yer alan başvurunun inceleme şartlarını taşımadığı ve bu sebeple kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın başvurana tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

26/12/2023 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyu ile OY ÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

Dr. Burhan ERKUŐ
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĐLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Ek: 2023-1089 M. S. Ő. Kurul Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (3 Sayfa)

31.01.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : M. S. Ş.
Karar Numarası : 2023/1089

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu; 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun Görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinde belirtildiği üzere, başkaca görevlerinin yanı sıra "...*insan haklarının korunmasına, geliştirilmesine, ayrımcılığın önlenmesine ve ihlallerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapmak, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlalleri nedeniyle mağdur olduğu iddiasıyla Kuruma başvuranlara mağduriyetlerinin giderilmesi için kullanabilecekleri idari ve hukuki süreçler konusunda yol göstermek ve başvurularını takip etmelerini sağlamak amacıyla yardımcı olmak...*" görevlerini haizdir. Mezkûr Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin dördüncü fıkrası gereğince ise "*Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.*"

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*İşleme konulmayacak başvurular*" başlıklı 45'inci maddesinde ise "(1) *Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemlere ilişkin başvurular ile aşağıdaki başvurular işleme konulmaz:*

- Kurumun görev alanı içerisine girmeyen başvurular,*
- Hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki başvurular,*
- Dava konusu olmuş başvurular"* düzenlemesi bulunmaktadır.

Kurumumuz tarafından incelenen başvurularda, yukarıda bahsedilen düzenlemelerdeki "*yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler*" şartından ne anlaşılması gerektiği somut olaylar bağlamında değişiklik gösterebilmektedir. Özellikle ayrımcılık ihlalinin araştırılması ve tespitinde kanunun sadece lafzına bağlı kalarak inceleme yapılması hak ihlallerine yol açabilecektir. Zira kanunun açıkladığı beyanın gerçek anlamını saptamak gereklidir. Bu kapsamda yasanın anlamını ortaya çıkarmak için amaç (*ratio legis*) esas alınmalıdır. Kuruluş amacı insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi olan Kurumumuzun; sayılan ilkeler bağlamında inceleme yapabilmesi için başvurularda bu amaçlar da gözetilerek her somut olayın özelliğine göre karar verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda salt yargı yoluna gidilmiş olması yahut başvuru konusuyla ilgili dava açılmış olması, 6701 sayılı Kanun kapsamında inceleme yapılamayacağı anlamına gelmez. Zira bu halde insan haklarının korunması, ayrımcılıkla mücadele ve eşitliğin sağlanması amaçları sekteye uğrayacaktır.

Keza Kurumumuz tarafından verilen önceki kararlar incelendiğinde, kanunun amacının gözetilerek ilkesel bir yaklaşımda bulunduğu açıktır. Kurumumuzun bu yönde vermiş olduğu bazı kararlar şöyledir;

- 2022/143 numaralı kararda; Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına ve soruşturma dosyasının derdest olmasına rağmen din ve inanç temelinde ayrımcılık yasağı ihlali yapıldığına karar verilmiştir.
- 2022/175 sayılı kararda; Meclis kararına karşı idari yargıda açılan bir iptal davası olmasına rağmen davanın hukuka uygunluk denetiminden ibaret olduğu ve somut olayda “*eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*” çerçevesinde inceleme yapılması gerekliliğinden bahisle esasa girilmiş ve ayrımcılık yasağı ihlali yapıldığına karar verilmiştir.
- 2022/216 sayılı kararda; konuyla ilgili İdare Mahkemesi kararı olmasına rağmen inceleme yapılmış ve ayrımcılık temeli tespit edilemediği için ayrımcılık yasağı ihlali yapılmadığına karar verilmiştir.
- 2022/182 sayılı kararda; disiplin cezasına karşı İdare Mahkemesinde dava açılmış olmasına rağmen inceleme yapılmış ve ayrımcılık yasağı ihlali yapılmadığına karar verilmiştir.
- 2022/487 sayılı kararda; genelgenin iptali amacıyla Danıştay İdari Dava Dairesinde iptal davası açılmış olmasına rağmen engellilik temelinde ayrımcılık yasağı ihlali yapıldığına karar verilmiştir.
- 2022/498 sayılı kararda; savcılığa şikâyette bulunulmuş olmasına rağmen inceleme yapılmış ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine dair yeterli karine ve emare ortaya konmadığından bahisle ayrımcılık yasağı ihlali yapılmadığına karar verilmiştir.

Yukarıda bazı örneklerine yer verildiği üzere, salt yargı yoluna gidilmiş olması Kurumumuzca esasa ilişkin inceleme yapılması noktasında bir engel olarak değerlendirilmemiştir. Kaldı ki, inceleme konusu aynı olsa dahi her normun koruduğu hukuki değer farklılaşabilmektedir. 6701 sayılı Kanun, bireylerin ayrımcı uygulamalardan arındırılmış bir hayat sürmesi idesini hedeflemektedir. Bu bağlamda İş Kanunu ya da Türk Ceza Kanunu açısından da incelenebilmesi, bir olayın kategorik olarak 6701 sayılı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Kanun'un uygulama alanında olmadığı şekilde toptan retçi ve kategorik bir yaklaşımı zorunlu kılmamaktadır.

Somut olayda; Belediye yönetiminde yaşanan değişiklikle eski yönetim döneminde işe alınan kişilerin daha atıl pozisyonlarda görevlendirildiği, fazla mesai yapmalarının önüne geçilerek eski yönetim döneminde işe alınan kişilerin ek gelir/prim elde etmesinin engellendiği, eski yönetim döneminde işe alınan kişilerden daha fazla sendika üyelik aidatı alınarak ayrımcılık yapıldığı iddiaları bulunmaktadır. Başvuru konusuyla ilgili olarak salt İş Mahkemesinde dava açıldığı ve ayrımcılık tazminatı talep edildiği gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi, Kurumumuz tarafından önceden verilen muhtelif kararlarla çelişmekte ve Kurumumuzun yerleşik uygulamalarından haklı bir neden olmaksızın ayrılma sonucunu doğurmaktadır. Kurumumuza yapılan her başvuruda incelemenin muhatap ve mağdurun siyasi kimliğinden arı olarak değerlendirilmesi gerekir. Dolayısıyla başvurunun esastan incelenmeden adeta kenara kaldırılması, idari bir inceleme yapan Kurumumuzun hem kuruluş amacına hem de 6701 sayılı Kanun'un amacına aykırılık teşkil etmektedir. Bu gerekçelerle sayın çoğunluğun kararına iştirak etmiyorum.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>